

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

ELLENŐRZÉSI ALAPELVEK

Ellenőrzési szakkifejezések és magyarázatuk

Jóváhagyom:

Domokos László
elnök

2015. július

Bevezető

A Számvevőszék – függetlenségének egyik sarokköveként – ellenőrzéseinek szakmai szabályait, módszereit maga alakítja ki. A szakmai szabályozás tartalmának kialakításakor a Számvevőszék irányadónak tekinti az INTOSAI által kiadott ISSAI nemzetközi ellenőrzési standardokat, így a számvevőszéki ellenőrzés-szakmai szabályok felépítése és hierarchiája követi a világszervezet szakmai szabályozási rendszerének struktúráját.

Jelen dokumentum az ellenőrzés-szakmai szabályok III. szintjének – a számvevőszéki ellenőrzés alapelvei (számvevőszéki ellenőrzési standardok) – módszertani alapidokumentumaihoz tartozó glosszárrium, a számvevőszéki ellenőrzési alapelvekben használt kifejezések tartalmának magyarázatát tartalmazza. A dokumentum készítésekor irányadónak tekintettük az ISSAI 100, 200, 300, 400 és az ISSAI 1003 nemzetközi ellenőrzési standardokat, továbbá figyelembe vettük a Számvevőszék működésére vonatkozó jogszabályi háttérrel.

Kifejezés

A kifejezés magyarázata

átláthatóság	Olyan jelentős erő, amelynek következetes alkalmazása elősegíti a korrupció elleni harcot, javítja az irányítást és előmozdítja az elszámoltathatóságot.
belső kontroll	Az irányítással megbízottak, a vezetés és egyéb személyek által tervezett és végrehajtott folyamat abból a célból, hogy megfelelő bizonyosságot nyújtson a gazdálkodó elé kitűzött célok eléréséről a pénzügyi kimutatások készítésének megbízhatósága, a működés eredményessége és hatékonysága, valamint a vonatkozó törvényeknek és jogszabályoknak való megfelelés tekintetében. A „kontrollok” kifejezés a belső kontrollrendszer egy vagy több alkotóelemének bármely aspektusát jelentheti.
csalás	A vezetésen, az irányítással megbízott személyeken, a munkavállalókon vagy harmadik feleken belüli egy vagy több személy által szándékosan elkövetett cselekedet, amely együtt jár a méltánytalan vagy jogszerűtlen előny szerzése céljából alkalmazott megtévesztéssel. A csalási kockázati tényezők olyan események vagy feltételek, amelyek ösztönzést vagy nyomást jeleznek a csalás elkövetésére vonatkozóan, vagy alkalmat adnak csalás elkövetésére. A csalárd szándékú pénzügyi beszámolás magában foglal szándékos hibás állításokat, beleértve összegeknek vagy egyéb adatoknak a pénzügyi kimutatásból való kihagyását, amelyeknek célja a pénzügyi kimutatás felhasználóinak félrevezetése.
elegendő ellenőrzési bizonyíték	Az „elegendő” követelmény mennyiségi jellegű, és az adatoknak, információknak azon körét, volumenét jelenti, amely szükséges és elégséges a jelentésben foglalt megállapítások, következtetések alátámasztásához, valamint az elvárt ellenőrzési bizonyosság megszerzéséhez.
ellenőrzés eredményeinek célzott felhasználói	Azon személyek összessége, akik/amelyek részére a számvevőszéki jelentés készül. A felhasználók lehetnek a jogalkotó, felügyeleti-, illetve irányítással megbízott szervek, valamint a nyilvánosság.
ellenőrzés érintettjei/érintett felek	Az ellenőrzés érintettjei az ellenőrzést végző személy, a felelős fél és az ellenőrzés eredményeinek célzott felhasználói.
ellenőrzési bizonyíték	Azok a tények, adatok, információk és dokumentumok, amelyeken az ellenőrzési megállapítások, következtetések, vélemények alapulnak.

Kifejezés

A kifejezés magyarázata

ellenőrzési bizonyosság	Az ellenőrzés alapján kialakított megállapítások, következtetések, javaslatok és ajánlások, illetőleg vélemények helytállóságának, megalapozottságának és megbízhatóságának mutatója.
ellenőrzési bizonyosság szintje	Az ellenőrzés alapján kialakított megállapítások, következtetések, javaslatok és ajánlások, illetőleg vélemények helytállóságának, megalapozottságának, megbízhatóságának mértékét fejezi ki.
ellenőrzési eljárások	Az ellenőrzési bizonyítékok megszerzéséhez és elemzéséhez alkalmazott módszerek, amelyek leírását az ellenőrzési program tartalmazza.
ellenőrzési kockázat	Annak a kockázata, hogy az ellenőrzési feladatot végző személy helytelen következtetésre jut, illetve a jelentésben nem megfelelő megállapítást tesz.
ellenőrzési kritériumok	Azok az alkalmazott viszonyítási alapok, amelyek az ellenőrzési feladat tárgyának értékelésére szolgálnak.
elszámoltathatóság	Annak az elve, hogy a személyek, a szervezetek és a közösség felelősséget viselnek a közpénzekkel és a nemzeti vagyonnal való gazdálkodásért, és kötelezhetőek arra, hogy elszámoljanak a rájuk bízott erőforrások felhasználásával.
eredményesség elve	Az eredményesség elve a kitűzött célok és a szándékolt eredmények (hatások) elérését jelenti. A gazdálkodás, feladatellátás eredményességét mutatja a tényleges és a tervezett eredmények (hatások) összevetése.
érthetőség	A pénzügyi kimutatásokban szereplő információ egyértelmű, világos és nem ad teret egymástól lényegesen eltérő értelmezéseknek.
felelős fél	Az ellenőrzési feladat végrehajtása érdekében az ellenőrzést végző személynek adatokat szolgáltató, az ellenőrzésben közreműködő, illetve az ellenőrzés tárgyára vonatkozó tevékenységért jogszabály alapján felelős személy (ellenőrzött szervezet, az ellenőrzés során közreműködésre kötelezett szervezet, a felelősként megjelölt személyek, illetve az észrevételezési jog esetében az a személy, akinek a személyes felelősségét megállapították, valamint a javaslatok címzettjei).
felkérés, megbízás alapján végzett ellenőrzés	Az Állami Számvevőszékről szóló törvény szerinti, a Kormány felkérésére végzett ellenőrzés, vagy a NATO, az Európai Unió, illetve olyan nemzetközi szervezet felkérésére végzett ellenőrzés, amelynek Magyarország tagja, továbbá

Kifejezés

A kifejezés magyarázata

az Országgyűlés vagy a Kormány által vállalt, nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség teljesítésére – díjazás ellenében – folytatott ellenőrzés.

gazdaságosság elve

A gazdaságosság elve az elért eredményekhez igénybe vett erőforrások költségeinek minimalizálását jelenti. Az igénybe vett erőforrásoknak időben, a megfelelő mennyiségben és minőségben, valamint a legkedvezőbb áron kell rendelkezésre állniuk. A költség-minimalizálás nem egyenlő a legolcsóbb megoldással, a ráfordításokat mindig a ténylegesen elért eredményekhez viszonyítva kell minősíteni, figyelembe véve a mennyiségi, minőségi szempontokat és az idő-tényezőt.

hatékonyság elve

A hatékonyság elve azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokkal a lehető legtöbbet érjük el. Ez az elv az igénybevett erőforrások és az elért eredmények mennyiségben, minőségben és időben kifejezett kapcsolatát jelenti, azaz az adott erőforrásokkal a lehető legjobb teljesítményt érjük el, figyelembe véve a mennyiségi, minőségi szempontokat és az idő-tényezőt.

helyénvalósági ellenőrzés

A helyénvalósági ellenőrzés a megfelelőségi ellenőrzés azon altípusa, amelyet azokban az esetekben kell alkalmazni, amelyekre jogszabályi előírások nem alkalmazhatóak, illetve amennyiben egyes kérdések megítélésénél nyilvánvaló jogszabályi hiányosságok vannak. Helyénvalósági ellenőrzés során a Számvevőszéknek a közszféra szilárd gazdálkodására és a köztisztviselők magatartására vonatkozó általános alapelvek mentén kell az ellenőrzést lefolytatnia.

hibás állítás

A pénzügyi kimutatás egy bemutatott tételének összege, besorolása, bemutatása vagy közzététele és az ahhoz előírt összeg, besorolás, prezentálás vagy közzététel közötti különbségből, az adott tétel vonatkozó pénzügyi beszámolási keretrendszernek való nem megfeleléséből adódó állítás. Hibás állítások adódhatnak hibából vagy csalásból.

INTOSAI

„International Organization of Supreme Audit Institutions”, Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete

ISSAI

„International Standards of Supreme Audit Institutions”, a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete által kiadott ellenőrzési standardok

Kifejezés	A kifejezés magyarázata
komponens	Egy szervezet vagy gazdasági tevékenység, amelyre vonatkozóan pénzügyi információkat készítenek, amelyek belefoglalandók a konszolidált körre vonatkozó pénzügyi kimutatásokba.
kontrollkörnyezet	Az irányítási és vezetési funkciókat, valamint az irányítással és vezetéssel megbízott személyeknek a gazdálkodó szervezet belső kontrollrendszerével kapcsolatos hozzáállását, tudatosságát és intézkedéseit foglalja magában. A kontrollkörnyezet a belső kontrollrendszer egyik összetevője.
kontrolltevékenységek	Azok az irányelvek és eljárások, amelyek elősegítik a vezetői utasítások végrehajtásának biztosítását. A kontrolltevékenységek a belső kontrollrendszer részét képezik.
közpénz	Az államháztartás valamennyi alrendszerében rendelkezésre álló pénzeszköz és vagyon, továbbá az államháztartás valamennyi alrendszerét terhelő kiadás, beleértve az átvállalt tartozásokat, és az államháztartás rendszerének terhére eszközölt garancia- és kötelezettségvállalásokat is, valamint minden olyan közpénz felhasználással összefüggő terület (például jogügylet, jogviszony, vagyontárgy), amelynek ellenőrzésére a Számvevőszék törvényi felhatalmazása kiterjed.
lényeges szintű hibás állítás	A pénzügyi kimutatások felhasználóinak döntéseire – önmagában vagy más hibás állításokkal együtt – hatást gyakorló hibás állítás.
lényegesség	Az a szintű információ vagy adat, ami az ellenőrzés eredményei célzott felhasználóinak döntéseit – az arról történő tudomásszerzést követően – valószínűsíthetően befolyásolja.
megbízhatóság	<p>A pénzügyi kimutatásokban megadott információ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ adott esetben az eseményeknek és tranzakcióknak a gazdasági tartalmát tükrözi, nem pusztán csak a jogi formáját; és ▪ hasonló körülmények között történő alkalmazás esetén kellően következetes értékelést, mérést, bemutatást és közzétételt eredményez.
megfelelést előíró keretrendszer	A pénzügyi beszámolási keretrendszer a beszámolási keretrendszernek való megfelelést írja elő és nem enged meg olyan eltérést vagy további információk biztosítását a

Kifejezés

A kifejezés magyarázata

	<p>pénzügyi kimutatásokban, mint a valós bemutatást előíró keretrendszerek.</p>
<p>megfelelő ellenőrzési bizonyíték</p>	<p>A „megfelelő” követelmény minőségi jellemző, amely azt fejezi ki, hogy az ellenőrzési bizonyíték tárgyhoz tartozó, helytálló és megbízható.</p>
<p>megfelelőségi ellenőrzés</p>	<p>A számvevőszéki ellenőrzés azon típusa, amely annak megállapítására irányul, hogy az ellenőrzés tárgyát képező tevékenységek, pénzügyi műveletek, információk és adatok minden lényeges szempontból megfelelnek-e az ellenőrzött szervezetre vonatkozó szabályozásoknak és követelményeknek.</p>
<p>összevont (konszolidált) pénzügyi kimutatások</p>	<p>Pénzügyi kimutatások, amelyek egynél több szervezet pénzügyi információit foglalják magukban, közös kontroll alatt álló szervezetek által készített pénzügyi információkat összesítő, egyesített pénzügyi kimutatások, amelyekben az egymással szembeni követelések és kötelezettségek hatásai kiszűrésre kerülnek (konszolidált körre vonatkozó pénzügyi kimutatások).</p>
<p>pénzügyi beszámolási keretrendszer</p>	<p>A pénzügyi beszámolási keretrendszer képezi a pénzügyi kimutatások elkészítésének alapját, meghatározza egy szervezet beszámolási és könyvvézetési kötelezettségét, a kimutatások összeállítása, a könyvek vezetése során érvényesítendő elveket, az azokra épített szabályokat, valamint a nyilvánosságra-hozatalra, a közzétételre vonatkozó követelményeket, és a Számvevőszék számára az ellenőrzési kritériumokat. A pénzügyi beszámolási keretrendszerek általában a pénzügyi kimutatások következő kritériumoknak – érthetőség, semlegesség és objektivitás, megbízhatóság, teljesség, relevancia – való megfelelését biztosítják.</p>
<p>pénzügyi ellenőrzés</p>	<p>A számvevőszéki ellenőrzés azon típusa, amely annak megállapítására irányul, hogy megállapítása, egy szervezet pénzügyi kimutatásaiban bemutatott információk megfelelnek-e az alkalmazandó pénzügyi beszámolási és szabályozási keretrendszernek, hozzájárulva a pénzügyi kimutatások célzott felhasználói – pénzügyi kimutatások iránti – bizalmának növeléséhez.</p>
<p>pénzügyi kimutatások</p>	<p>A múltra vonatkozó pénzügyi információk strukturált bemutatását tartalmazó dokumentumok, amelyeknek célja, hogy bemutassa egy szervezet gazdasági erőforrásait vagy kötelmeit egy adott időpontban, vagy az azokban egy időszak során bekövetkező változásokat valamilyen pénzügyi beszámolási keretrendszerrel összhangban. A „pénzügyi kimutatások” kifejezés rendszerint a pénzügyi kimutatásoknak a vonatkozó pénzügyi beszámolási</p>

Kifejezés	A kifejezés magyarázata
relevancia	keretrendszer követelményei által meghatározott teljes együttesére vonatkozik, de vonatkozhat egyetlen pénzügyi kimutatásra is.
semlegesség és objektivitás	A pénzügyi kimutatásokban megadott információ tárgyhoz tartozása az ellenőrzött szervezet jellege és a pénzügyi kimutatások célja szempontjából.
szabályozási keretrendszer	Az ellenőrzött szervezetre vonatkozó jogszabályok
szabályszerűségi ellenőrzés	A megfelelőségi ellenőrzés azon altípusa, amely az egyes kritériumokkal – jogszabályi előírásokkal, egyéb szabályokkal és megállapodásokkal – szembeni teljesülés ellenőrzését foglalja magában.
teljesítmény-ellenőrzés	A számvevőszéki ellenőrzés azon típusa, amely arra irányul, hogy építő jelleggel támogassa az eredményes, hatékony és gazdaságos közpénz-felhasználást, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodást, feladatellátást. Célja továbbá, hogy feltárja a gazdálkodást, feladatellátást befolyásoló, az eredményesség, a hatékonyság, a gazdaságosság követelményeinek érvényesülését esetlegesen gátló tényezőket és rámutasson arra, hogy hogyan lehet ezeket csökkenteni.
teljesség	A pénzügyi kimutatásokból nem hagytak ki olyan tranzakciókat, eseményeket, számlaegyenlegeket és közzétételeket, amelyek hatással lehetnek a pénzügyi kimutatásokon alapuló következtetésekre.
valós bemutatást előíró keretrendszer	Az a keretrendszer, amely – a pénzügyi kimutatások valós bemutatása érdekében – megengedi az egy-egy követelménytől való eltérést vagy további információk biztosítását a pénzügyi kimutatásokban.